

Ο ρόλος των βιβλιοθηκών στην προώθηση των βιοϊατρικών περιοδικών ανοικτής πρόσβασης στην Ελλάδα

Ασημίνα Βλαχάκη¹ and Christine Urquhart²

¹Department of Information Studies, Aberystwyth
University, SY23 3AS, UK

Πανεπιστήμιο Αθηνών.Βιβλιοθήκη Επιστημών Υγείας

²Department of Information Studies, Aberystwyth
University, SY23 3AS, UK

Agenda

- Σκοπός
- Εισαγωγή
- Μέθοδοι
- Αποτελέσματα
- Συζήτηση Αποτελεσμάτων
- Συμπεράσματα

ΣΚΟΠΟΣ

Η εισήγηση παρουσιάζει τα αποτελέσματα έρευνας διδακτορικής διατριβής η οποία διεξήχθη από τη πρώτη συγγραφέα (Βλαχάκη Ασημίνα), και αφορά στις απόψεις των Ελλήνων επιστημόνων υγείας για τα βιοϊατρικά περιοδικά ανοικτής πρόσβασης.

Συζητιέται ο ρόλος των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στην ενημέρωση και τη διαμόρφωση απόψεων για τα περιοδικά ανοικτής πρόσβασης.

Εισαγωγή – τύποι ανοικτής πρόσβασης

Biomedical Categories	Willinsky's Categories
Author-pays online journals	Author fee or Subsidized
Library consortia	Cooperative
Free access to articles after a period of time	Delayed
Self-archiving peer-refereed articles	Home pages
Free access articles databases	E-prints archives
Institutions' consortia (repositories)	
Some journal articles available in PubMed Central and from publisher site	Dual-mode
Authors may pay for articles in subscription journals to be made open access	Partial
	Per capita
	Indexing

Μέθοδοι

Μακροχρόνια μελέτη – διερεύνηση τάσεων

- Έρευνες πάνω στις απόψεις και την ενημέρωση των επιστημόνων υγείας στην Ελλάδα (Αθήνα) σχετικά με τα περιοδικά ανοικτής πρόσβασης και τα ιδρυματικά αποθετήρια (2007,2010).
- Έρευνα που αφορά στις πολιτικές που ακολουθούν οι βιοϊατρικοί εκδότες στην Ελλάδα (2009/2010).

Τα ερωτηματολόγια και τα άλλα ερευνητικά εργαλεία βασίστηκαν σε ήδη δοκιμασμένα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν σε παρόμοιες έρευνες στην Ισπανία, ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση αποτελεσμάτων.

Αποτελέσματα

Ο βαθμός ενημέρωσης αλλάζει αλλά με ποιο τρόπο συμβαίνει;

Αν και τα αποτελέσματα των δύο φάσεων είναι παρόμοια, με έκπληξη διαπιστώσαμε ότι η εξοικείωση με τις πηγές ανοικτής πρόσβασης δεν έχει αυξηθεί.

Οι βιοϊατρικοί επιστήμονες θεωρούν ότι τα περιοδικά ανοικτής πρόσβασης έχουν

- Χαμηλό κύρος
- Χαμηλό Impact Factor
- Χαμηλά ποσοστά αναγνωσιμότητας

Το κύριο πρόβλημα είναι η έλλειψη γνώσης – ή ενημέρωσης για το πόσο σημαντικά μπορεί να είναι τα περιοδικά ανοικτής πρόσβασης. Πολλοί από τους ερωτηθέντες πιστεύουν ότι:

- Τα ιδρύματα τους δεν τους ενθαρρύνουν να δημοσιεύουν άρθρα σε περιοδικά ανοικτής πρόσβασης- αλλά και στις περιπτώσεις που αυτό συμβαίνει- ποιοι πληρώνουν τις χρεώσεις των συγγραφέων???
- Ένα ακόμη πρόβλημα είναι η αβεβαιότητα για την αξιοπιστία της διαδικασίας αξιολόγησης άρθρων που ακολουθούν τα περιοδικά ανοικτής πρόσβασης.

Κάποιοι περιορισμοί

- Μικρής κλίμακας έρευνα – ωστόσο τα όρια εμπιστοσύνης (confidence limits) για τα ποσοστά είναι αρκετά υψηλά.
- Αν και η ενημέρωση εμφανίζεται μειωμένη – δεν μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι το γεγονός αυτό ισχύει.
- Ωστόσο, οι προβληματισμοί για τη διαδικασία αξιολόγησης έχουν σημαντικά αυξηθεί το 2010.

Πόσα πραγματικά γνωρίζουν οι βιοϊατρικοί επιστήμονες για τις πηγές ανοικτής πρόσβασης?

Φαίνεται ότι οι Έλληνες βιοϊατρικοί ερευνητές

-- δεν είναι πλήρως ενημερωμένοι και δεν βλέπουν την ανάγκη για πληρέστερη ενημέρωση?

Σ' αυτό το σημείο οι βιβλιοθήκες πρέπει να προσφέρουν τη γνώση τους με το να ενημερώσουν τους επιστήμονες και τη διοίκηση των ιδρυμάτων τους αναφορικά με τις πηγές ανοικτής πρόσβασης.

Όμως οι βιβλιοθήκες προβαίνουν σε ανάλογες ενέργειες???

Μερικές κατευθύνσεις – βοηθώντας τους επιστήμονες συγγραφείς

➤ Impact factors

Οι βιβλιοθήκες θα μπορούσαν να παρέχουν συγκρίσεις των impact factors των περιοδικών ανοικτής πρόσβασης με εκείνων των παραδοσιακών περιοδικών – ώστε να βοηθήσουν τους επιστήμονες να επιλέξουν το περιοδικό στο οποίο θα δημοσιεύσουν.

➤ Ποιότητα της διαδικασίας αξιολόγησης

Οι βιβλιοθήκες θα μπορούσαν, επιπλέον, να συμβουλεύσουν τους επιστήμονες για τους τύπους της διαδικασίας αξιολόγησης, τις συντακτικές επιτροπές διαφόρων περιοδικών.

Μερικές κατευθύνσεις – βοηθώντας τους ιθύνοντες

- Ανοικτή πρόσβαση και χρεώσεις συγγραφέων
Οι βιβλιοθήκες μπορούν να συμβουλεύσουν τους ιθύνοντες των ιδρυμάτων τους για τα οφέλη της κάλυψης των χρεώσεων των συγγραφέων έναντι των ακυρώσεων των συνδρομών? Ή των αγορών μέσω κοινοπραγιών???
- Ανοικτή πρόσβαση και ιδρυματικά αποθετήρια
Κυρίως, πρέπει να υποστηριχθούν, αλλά μήπως θα ήταν πιο χρήσιμο να δουλεύουμε με τις υπάρχουσες υποδομές?

Συμπεράσματα

- Οι επιστήμονες έχουν ανησυχίες – ποιότητα, αξιολόγηση, χρεώσεις συγγραφέων, copyright, impact factors etc. Θέλουν να δημοσιεύσουν – στα πιο αξιόλογα περιοδικά πιθανόν.
- Οι βιβλιοθήκες μπορούν να συμβουλεύουν, αμερόληπτα, τους επιστήμονες για τα θέματα που σχετίζονται με τη δημοσίευση άρθρων και τους αφορούν άμεσα όπως τα impact factors κ.ά.
- Ποιος πληρώνει για τα τέλη των συγγραφέων?? Μήπως αυτό είναι ένα θέμα προς συζήτηση???